

Аның башкарған эшләрен барлаганда башларым әйләнде. Колхозда, заводта эшләгән, мәктәпләрдә укуткан, директор булган, педагогия көллиятендә, институтта студентларга белем биргән. Шулай ук Чаллыда нәшер ителүче "Фән һәм мәктәп", "Аргамак", "Мәйдан" журналларын чыгаруны оештырган, рухи мирасны өйрәнү тәбәк фәнни-методик үзәген житәкләгән. "Көмеш қыңғырау" газетасы чыга башлау да аның тырышлыгы нәтижәсе. Шулар естенә, эшсез йөргән вакытлары да булган. Гомумән, башка язучылардан ничек-тер аерылып тора ул.

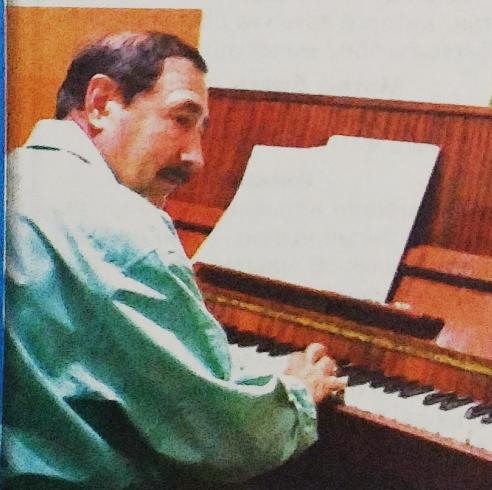
ФАКИЛ САФИН: “Акча дайми килеп тора. Ул – минем пенсия”

– Факил абый, сезгә яшьлек елларын барларга иртәрәктер әле?

– Совет чоры балалары тормышындағы барлық этапларны үттөм. Урта белем алдыым, армиядә хезмәт иттөм. Армиядән соң райондагы "Михайловка" совхозында комсомол оешмасы секретаре, анна Иске Карамалы мәдәният йортты директоры булдыым. Казан дәүләт университетиң тарих-филология факультетин тәмамладым. Мәслим районының Октябрь авылында укута башлагач, мәхәббәтем Ләйсириене таптым. 1999 елда өйләнештөк. Гайлә коргач, туган авылымы кайтып, йорт төзөргө

БЕЛЕШМӘ:

Факил Сафин (Факил Әмәк) Мәслим районы Әмәк авылында дөньяга килгән. 2 январьда 70 яшь тулды. Күренекле прозаик, шагыйрь, тәрҗемәче, публицист, филология фәннәре кандидаты, әдәбият галиме. "Соңғы көз", "Гөлжүнән" повестълары, "Биек тауның башларында", "Саташып аткан таң", "Шәүлә" романнары авторы.

теләгән идек, мулла булып йөргән әтием: "Улым, гел шулай иске мәктәпләрдә укутучы итеп йөртерләр инде үзенчө", – дип каршы килде. Соңыннан гына белдем: әтине райкомга чакыртып: "Муллалыгыңын ташламасаң, малаенчыны авылга кайтармыйбыз", – дигәннәр икән. 1984 елда Чаллыга килдек. "КамАЗ" заводында, аннары мәгариф системасында, соңрак әдәби журналларда эшләдем.

– Инде ун еллап Чаллы Язучылар берлеген житәклисез. Бәлки ялғышам-

дыр, Чаллы берлеге белән Казанның чагыштырганда, сездә нинди дер бердәмлек, жылылык бар сыман.

– Бу чынлап та шулай. Эшне, мәсьәләне ничек күясын, ижатка килүчегә нинди мөнәсәбәттә буласың бит. Әдәбиятка ирте күлсәм дә, Зөлфәт, Илдар Юзеевлар ижатыма игътибар итте. Мин Мәслимдә яшәгәндә Зөлфәт абый үзе авылларга килеп йөрде. Югыйсә, авылдан китү, Чаллыга килү турында бер дә уйламаган идем. Чаллының Язучылар берлегенә чакыргач, бармадым, "язам бит инде" дип кенә жавап бирдем. Алар: "Сиңа монда кызыклы кешеләр юк, ахры", – дип әйтәләр иде. Чыннан да, 90нчы елларга хәтле алар белән араплашмадым. Бервакыт шагыйрь Ямаш Игәнәй белән очраштык, берлеккә ул алып килде. Озак та үтми, Язучылар берлегенә алдылар.

– Сезне "Казан утлары" журналында да эшләде дип беләм.

– Чаллыда дүрт ел отпускасыз хезмәт күйдым. Бервакыт роман язарга әзерләнә башладым. Шуннан соң "Фән һәм мәктәп" журналын гамәлгә куючы администрациядәге житәкчебезгә барып: "Дүрт айга отпускага чыгарыгыз", – дидем. Каршы килделәр. Шунда үзәмә: "Сиңа

нөрсө кадәрле? Журналмы, ижатмы?" – дидем. Кадрлар житорлек иде, шуна күре журналдан кител, алты ай роман яздым. 1999 ел иде бу. Ике булеген язып бетердем. О ақча юк, ике бала бар. Равил абыл Файзуллин очрашкан саен "Казан утлары"на чакыра иде. Шунда юл тöttым. Дөрес, Чаллыны ташлап китүң үнайсыз булды. Башта "Фон һәм мектәп"ке бер егетне меҳәррүр итеп күйдилар, аннан журналны бетенләй таратып бетерделер.

– Башкалага "Казан утлары"ның баш редакторы Равил Файзуллин чакырган очен чыгып киттегез инде алайса?

– Роман язғаннан соң Чаллыда эшкә алуучы булмады. "Казан утлары"нда подпинка белән шөгыльләнергә күштилар. Бетен Татарстанның йөрөп чыктым, әйбет кенә подпинка эшләдем. Аннары Чаллыда "Мәйдан. Чаллы" исемле әдәби-нефис журнал оешты. Шунда чакырдылар. Аңа кадәр дө бер журнал ачып караган иде. Ләкин қызық кешеләр иде анда: берсе эшләргә тырышса, икенчесе күсек белән башына сугарга торды...

– Өле сез Татарстан Язучылар берлегенә де "разведкага" барып килгәнсез икән...

– "Мәйдан" журнальның беренче санын чыгарырсың да китәрсөн дип кайтарганнар иде Чаллыга. 2006 ел житте. Инде журнал әйбет кенә эшләп килгәндә Казанга килдем. Анда бер елга якын берлек рәисенең урынба-сары булып эшләдем. Озак та үтми, өни улеп китте, абыл авырый башлады. Этине каарга кеше калмады. Яңе Чаллыга кайтып китәргә туры килде.

– Гайләгез Чаллыда калган, үзегез Казанда эшләгәнсез. Кайда, ничек яшәдегез? Кайтып-китеп йөру авыр булгандыр бит?

– Бу вакытта улым да Казанда укый иде. Башта бер әбидә тордык.

– Фатир бирәбез димеделерме?

– Вөгъде итеп йөрдөләр, хәтта документлар да тутыртылар. Аннан нәрсәдер китереп чыгардылар. Булмады.

– Хатының Ләйсиә, балаларыңыз "болай йөрмө инде" дип каршы килмәдеме?

– Миңа чикләүлөр юк. Хатыным миңа ышана. Чаллыга кайттым. Тагын эш бирмиләр. Елап утырасы юк: фатирым, дачам, машинам бар. Этине авылдан алып килдем. Ул вакытта аңа 94 ышь иде. Ләйсиә беркайчан миңа каршы килмәдә. Этни 104 яшендө вафат булды. Аны хатыным тәрбияләдө. Аннан Ләйсиәнәң әтисен – бабайны үзебезгә алдык. Шуннан соң әдәбият белеме буенча диссертация яза башладым. Дүрт айда 600 битлек диссертация язып, Фоат Галимуллингә алып бардым. Ике-еч көннән ул: "Син бит диссертация түгел, роман язгансың, әмма фәнни телгә күчерсөн, яхшы әйбер килеп чыгачак", – дип шалтыратты.

– Әдәбият белгече булырга жыендыгыз инде?

– Эш юк, нидер эшләргә кирәк бит. Аннан, тәжрибә дә бар. 90нчы елларда педагогик коллежда, пединститутта укыттым. Студентлар яратты үзәмнә. Беркайчан да бер генә эштә эшләгәнem булмады. Диссертацияне 2007 елда якладым һәм филология фәннәре кандидаты булдым. Эшсез йөрюмне ишеткәч, Мәгариф министрлыгына да чакырдылар але. Әмма мин "Көмеш қыңғырау" газетасының баш мәхәррире булып киттәм. Бетен проблеманы туплап, житәкчеләргә кердем. Аның бинасы да юк иде. Бетен нәрсәне булдырыдык. Газета сафка басты. 65 яшем тулгач, "Көмеш қыңғырау"ны калдырып киттәм.

– Язучыларның Чаллы булеге бик каты эшли. Күп йөрисез... Транспортыгыз бармы? Финанслау яхшымы?

– Акча дайми килеп тора. Ул – ми-нем пенсия. Машинам бар. Әгәр дә жыйынаулашып каядыр барырга туры килсә, шәһәр житәкчеләре транспорт бирә.

– Эллә нинди талантлы яшьләребез бар, ләкин аларның китап язып утырырга мөмкинлеге юк. Акча эшләргә кирәк. Аларга нинди киңәш бирадә?

– Үзбезнекеләргә гел шуны әйтәм: 55 яшькә хәтле язып калырга кирәк. Мәсәлән, мин хәзәр дә язам. Ләкин элеккә кебек котыра-котыра язу түгел инде ул. Яшь чакта иртәнгә сигездән башлап, төнгө икедә генә туктаган чакларым бар иде.

– Безнең татарда, язучы булсынымы ул, журналист, галимме, күбесе белемнәрен, тәжрибәләрен яшьләргә биреп калдырырга ашыкмый...

– Тракторда, комбайнда, заводта эшләдем, шофер да булдым, укыттым да. Әлбәттә, остаз кирәк. Бар алар. Иртәме-соңмы, арада барыбер бер яхшы кеше килеп чыга.

Ә без Факил абыл Сафинны олуг юбилеес белән чын күңелдән котлыбызы! Аңа бу елның 2 январенда 70 яшь тулды. Сәламәтлек, озын гомер, татар әдәбиятын баетып, яңадан-яңа үрләр яулавын, гашла бәхете телибез!

Эльмира ФЛУН